

MUŽSTVÍ A ŽENSTVÍ

Podívejme se na tři příklady stejného diskursu. První nám poskytl Rupert z Deutzu, mnich z 12. století. Eva, oklamaná hadem, dala Adamovi ochutnat ovoce. Neprojevila „už tehdy svou falešnou, panovačnou a nenechavou povahu?“, ptá se Rupert. O dvě století později nechává Boccaccio promlouvat několik žen, ochromených všudypřítomným strachem z morové rány: „Nezapomeňte, že všechny jsme ženy, a ani jedna z nás není tak dětinská, aby dobře nevěděla, jak rozumně si počínají ženy, když jsou spolu samy, a jak chytře si umějí vést bez pomoci muže. Jsme nestálé, svévolné, podezřívavé, malomyslné a bojácné. Mužové jsou skutečně hlavou žen a bez jejich řízení dospěje málokdy nějaké naše dílo k dobrému konci.“ A nakonec třetí příklad: „Žena je slabá, vidí v muži zdroj své síly, tak jako luna získává sílu ze slunce. Proto je muži podřízená a musí být vždy připravena mu sloužit.“ Tyto řádky nenapsal muž, ale Rupertova současnice Hildegarda z Bingen.

(413)

Tedy slabost a negativní vlastnosti – žena má od přírody druhořadé postavení a musí se spoléhat na mužovu podporu. Žena a muž se ani nevyvažují, ani nedoplňují: muž je nahoře, žena dole. A s takovým pojetím ženství, máme-li věřit slovům mnicha, ženám, jež promlouvají perem spisovatele, i moudré abatyše, souhlasili všichni.

Medievalista, který se zamýšlí nad kategoriemi a sociálními vztahy mezi oběma pohlavími, nemůže tento dobový antifeminismus pominout. Chce-li pochopit, jak se středověké společnosti dařilo skloubit mužský princip s ženským, musí vzít v úvahu všechny podobné názory na podřadnost žen a povahu ženy jako takové, všechny litanie na její nedostatky, argumenty a příklady, které je potvrzují. To vše se ve středověku opakuje s tak neúnavným důrazem, že v pozorovateli vzniká tíživý pocit neměnnosti, věčnosti tohoto přístupu. Cožpak se za tisíc, dva tisíce let opravdu nic nezměnilo? Můžeme vůbec podobnou představu považovat za možnou? Ve skutečnosti by bylo velkou chybou domnívat se, že stabilita těchto myšlenek a představ a souhlas, který vyvolávaly dokonce i u žen, zaručují jejich pravdivost a svědčí o jejich reálném působení na společnost. Odborníci na dějiny středověku dlouho v tomto omylu setrvali.

Můžeme ale věci pojímat i jinak a setřást ze sebe fascinovanou či rezignovanou otupělost, rodící se z neustálého opakování. Mnoho vědců se dnes snaží pochopit, jaké místo zaujímaly vztahy mezi oběma pohlavími v souboru společenských vztahů obecně. Historik se bude muset nejprve podívat na definice mužství / ženství vytvořené danou společností a posléze kriticky zhodnotit intelektuální i teo-

prohloubilo, okojující. Na tuto ematiky zrodu a Známe-li tedy pro toletí, v podstatě ou tzv. právní eflktovat ky zůstávají kého okrsku, y, 2 utváření se apodiv také dosud sad vyšší , jež nacházíme uckem. 3 Jistá spozici spolehlivá ná edice chybí. 5

eský časopis Kejře, Vznik ně historického n v monografii z rané etapy vývoje se (Od raně ápště a Oldřich ího města znej Europie ademie věd české /ských měst ve 13. vi a Zdeňku), Josefa in den böhmischen H 96, 1998/3 s. ací k poctě raha 1992, s. 549. Archeologia ěsta, jejich místo dolfa Procházky i Archaeologica nické změny, AH u 1411, é zasvěcení mu, ordinářiovi